

PRORAČUN INTENZITETA EROZIJE ZEMLJIŠTA DELA SLIVA KAMENICE (ZAPADNA SRBIJA)

*Gordana Šekularac¹, Miodrag Jelić², Miroljub Aksić², Milena Đurić¹, Nebojša
Gudžić², Dušan Marković¹, Aleksandar Đikić²*

Izvod: Cilj rada je da se na osnovu opštih uslova područja sliva bezimenog bujičnog potoka, prirodnih i antropogenog, izračuna intenzitet erozije zemljišta. Parametri, tj. činioci za proračun su: geološki supstrat, reljef, zemljište, klima, vegetacija, hidrografija, čovek. Analizom je definisana pripadnost tipu bujičnih tokova. Bezimeni bujični potok pripada tipu urvinskih tokova (klasa E). Proračunom je utvrđeno da je na slivu urvine srednja godišnja količina erozionog nanosa (W_{god}) $292,14 \text{ m}^3 \text{ god}^{-1}$, a specifična godišnja količina ukupnog erozionog nanosa ($G_{\text{god sp}}^{-1}$), koja dospeva do njegovog ušća u Kamenicu, sa njene desne strane, $109,55 \text{ m}^3 \text{ km}^{-2} \text{ god}^{-1}$.

Ključne reči: intenzitet erozije zemljišta, sliv, urvina, nanos

Uvod

Zemljište predstavlja opšte prirodno dobro. Ono je osnova poljoprivredne proizvodnje, a samim tim i opstanka ljudskog roda. Proces obrazovanja zemljišta je trajan proces, ali istovremeno, usled različitih činilaca, prisutan je i proces nestajanja zemljišta (neobnovljiv resurs).

Usled različitih činilaca procesa erozije, nastaju promene na zemljištu i u geološkom supstratu. Posledica nastalih promena je razaranje ili potpuno nestajanje zemljišta. Promene na zemljištu mogu biti spore ili brze, zbog čega i erozija ima obeležja usporenog ili ubrzanog procesa.

Procesom erozije različitog tipa i intenziteta u Republici Srbiji je obuhvaćeno nešto više od 90% ukupne površine (Đorović i Kadović, 1997). Posledice delovanja procesa erozije, pored indirektnih, jesu trajno nestajanje zemljišta. Prema ukupnoj godišnjoj produkciji nanosa, u Republici Srbiji se tokom svake godine sa površine od 21.000 ha odnese zemljišta moćnosti 16,0 cm (Spalević, 1997). U Republici Srbiji, tj. u Centralnoj Srbiji je erodirano 1.221.000 ha zemljišta, a smireno je 36.000 ha (Statistički godišnjak, 2008).

Trend povećanja temperature vazduha i smanjenja padavina na području Čačanske regije su evidentne (Šekularac, 2002). Takve klimatske promene izazivaju pogoršanje fizičkih odlika zemljišta, jaču erodibilnost, smanjenje zaštitne uloge vegetacije, kao i otežanu njenu prirodnu i veštačku obnovu.

Sve to utiče na intenziviranje procesa erozije, kako površinske, tako i dubinskih oblika. Ugrožena poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda, usled intenziviranja procesa erozije, postaje sve veći problem, pa se ukazuje sve veća potreba za melioracijama zemljišta i antierozionim radovima.

¹Univerzitet u Kragujevcu, Agronomski fakultet u Čačku, Cara Dušana 34, 32000 Čačak, Srbija (gordasek@kg.ac.rs);

²Univerzitet u Prištini, Poljoprivredni fakultet, Kopaonička bb, 38219 Lešak, Srbija.

